

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Utbildningsbyrån

Beslutande
Minister
Annika Hambrudd

Föredragande
Byråchef
Elisabeth Storfors

Justerat
Omedelbart

Nr 99

Direktionen för Ålands folkhögskola
ÅLR 2020/3041
291, 292 U2

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att befria direktionsmedlem Håkan von Krusenstierna från sitt uppdrag som medlem i direktionen för Ålands folkhögskola från dags datum. Landskapsregeringen beslöt samtidigt att utse Tomas Boedeker till ny medlem i direktionen för Ålands folkhögskola från beslutsdatum så länge landskapsregeringens mandatperiod varar och tills en ny direktion utsetts. Arvode utbetalas till direktionens ordförande och medlemmar enligt landskapsregeringens fastställda kommittéarvoden. 4 § LL(1999:53) om Ålands folkhögskola

Nr 100

Välbefinnande som ledord
ÅLR 2021/10316
293 U2

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att anta den offert som Öppna högskolan lämnat för fortbildningspaketet Välbefinnande som ledord.

Fortbildningspaketet består av två parallella fortbildningshelheter riktade till personal inom barnomsorg och personal inom grundskolan. Priset inkluderar planering, genomförande och utvärdering av två utbildningar à 30 h per utbildning, lokalhyra, föreläsningmaterial, föreläsararvode, föreläsarnas rese- och logikostnader och traktamenten, kaffeservering samt all administration kring utbildningarna.

Totalkostnad för båda utbildningarna är beräknad till 30.000,00 € (exkl moms). Kostnaderna belastar budgetmoment 53510. Landskapsregeringen helfinansierar totalkostnaden för utbildningen. Kostnaden betalas i första hand av medel som inkommer

av PAF Skraplott under budgetmoment 53510 och i andra hand av medel avsatta för implementeringen av landskapslag och läroplaner för barnomsorg och grundskola inom ramen för av Ålands lagting godkänd budget.

42 § Del II, 84a § Del III LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

Nr 101

Implementering av läroplan inom barnomsorgen

ÅLR 2021/8229

296 U2

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att fastställa plan över implementeringen av barnomsorgens läroplan. Implementeringen beräknas fortgå under åren 2021 – 2025 och totalkostnaden uppskattas till ca 311 000 Euro. Bilaga

Kostnaden för implementeringen belastar budgetmoment 53510, utvecklingsanslag inom utbildning under förutsättning att läroplanen antas och Ålands lagting beviljar erforderliga medel.

Specifika beslut om enskilda insatser i enlighet med fastställd plan får tas på tjänstemannanivå i enlighet med landskapets delegeringsbeslut och inom ramen för landskapets budgetförverkligandedirektiv.

42 § Del II LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

Nr 102

Försöksverksamheten Visa vägen

ÅLR 2025/2522

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att anteckna för kännedom att försöksprojektet Visa vägen avslutats i enlighet med beslut av Ålands lagting i TB2 2021 och verksamheten överflyttats till Ålands arbetsmarknads- och studiemyndighet, Ams från och med 1 juli 2021.

Slutrapporten från försöksverksamheten har antecknats för kännedom i tidigare beslut nr 57 ep 28 U2, 26.4.2021.

Nr 103

Utbildning och arbetsmarknad 2035

ÅLR 2020/967

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att anteckna för kännedom rapporten "Utbildning och arbetsmarknad 2030" som uppgjorts av ÅSUB på beställning av landskapsregeringen och publicerats i deras rapportserie R2021:3.

IMPLEMENTERINGSPLAN 2021-2025

Reviderad plan över implementeringsprocessen
av barnomsorgens läroplan

Innehåll

.....	1
Bakgrund	3
Målgrupp för implementeringsplanen	4
Tid	4
Genomförda eller pågående insatser	4
Fortbildningspaket i förskolepedagogik.....	4
Kick-off.....	4
Elev/barnsyn, syn på lärande och positiv psykologi.....	5
Barns delaktighet.....	5
Träffar för ledare inom barnomsorgen.....	6
Planerade fortbildningsinsatser	6
Fortbildning daghemsföreståndare.....	6
Fortbildning daghemspersonal - Läropussel Åland.....	7
Pedagogisk dokumentation	8
Digitala verktyg	9
Språkutvecklande arbetssätt	10
Stöd för utveckling och lärande.....	10
Fritidshemspedagogik.....	11
Matematisk tänkande, utforskande och hållbarhet.....	12
Ospecificerade insatser	13
Lagen	13
Marknadsföringsinsatser	14
Digitalisering av läroplanen.....	14
Informationsmaterial.....	14
Resurser	14
Ansvarsfördelning	14
Kostnader	15

Bakgrund

Implementeringsplanen är reviderad utifrån Implementeringsplan 2019–2022, Plan över implementeringsprocessen av grundskolans nya läroplan, den reviderade läroplanen för förundervisningen och landskapslagen för barnomsorg och grundskola (Bilaga 183 U2, ÅLR 2019/5212).

Landskapslag för barnomsorgen och grundskolan på Åland trädde i kraft i januari 2021. Den nya lagen är gemensam för både barnomsorg och grundskola och i och med den flyttades barnomsorgen över från social- och miljöavdelningen till utbildnings- och kulturavdelningen. Reformen kommer att kräva olika implementeringsåtgärder.

I och med den nya lagen behöver en ny läroplan för barnomsorgen tas fram för att svara mot ändringarna i lagen, för att understöda en enhetlig verksamhet från barnomsorg till grundskola, men även för att svara mot de krav samhället ställer på barnomsorgens verksamhet idag. Implementeringen av läroplanen påbörjas under hösten 2021 och läroplanen planeras att träda i kraft 1.8.2022.

Läroplanen för barnomsorgen har precis som lagstiftningen barnet i fokus. Barnet har rätt till avgiftsfri förundervisning, stöd för sitt lärande och rätt till delaktighet i frågor som berör verksamheten. Det som är nytt i läroplanen för barnomsorgen är framför allt att hela barnomsorgens verksamhet omfattas av tydligare skrivningar i läroplanen. Det finns beskrivningar av lärområden även för de yngre åldrarna och fritidshemsverksamheten, inte bara för förundervisningen. Många av begreppen har vidgats jämfört med den tidigare läroplanen och nya områden har inkluderats. Pedagogisk dokumentation är en utveckling av begreppet dokumentation, lärmiljön innefattar mer än den pedagogiska miljön och digital kompetens är mer omfattande än mediefostran.

Den nya läroplanen ska möta samhällets krav och ska ge dem som arbetar i barnomsorgen ett tydligt verktyg för att skapa en enhetlig och likvärdig barnomsorg på Åland. Många områden i barnomsorgens läroplan tangerar och liknar innehållet i grundskolans läroplan.

För att möta utmaningarna i både lag och läroplaner och för att förbereda ledare, lärare och personal inom barnomsorg på de planerade förändringarna krävs en omfattande implementering. En väl genomförd implementering skapar goda förutsättningar för att de nya styrdokumenterna kan följas på ett bra sätt och återspeglas i barns utveckling och lärande.

I planen tas även genomförda insatser upp, eftersom implementeringsarbetet för barnomsorgens läroplan till viss del har pågått parallellt med implementeringsarbetet för grundskolans läroplan och barnomsorg- och grundskollagstiftningen som trädde i kraft 1.1.2021. Detta har särskilt gällt delar som berört den nya lagstiftningen samt områden som är gemensamma för läroplanerna och där fortbildningsinsatser har behövts.

De fortbildningsinsatserna som i planen listas under planerade insatser, har gjorts upp utifrån de behov som redan är identifierade av verksamheterna. De genomförs under förutsättning att insatserna ryms inom ramen för kommande budgetar 2022 – 2025. De kan

också komma att förändras innehållsmässigt eller utföras vid ändrad tidpunkt, beroende på behov som uppstår och framkommer i arbetet med implementeringen.

Målgrupp för implementeringsplanen

Implementeringsåtgärderna i planen riktar sig till ledare, lärare och personal inom barnomsorgen.

Tid

Implementeringen är planerad att inledas under år 2021 för att fortsätta fram till och med år 2025.

Genomförda eller pågående insatser

Fortbildningspaket i förskolepedagogik

I och med att läroplanen för förundervisningen revideras och ny lag träder i kraft kommer verksamheten i barnomsorgen genomgå förändringar. För att ge lärare i barnomsorgen som arbetar med de äldsta barnen förutsättningar att kunna verkställa de nya riktlinjerna så ordnas en fortbildningshelhet i ny pedagogik riktad till lärare i barnomsorgen.

Åtgärd

Under våren 2020 och hösten 2020 ordnas en fortbildningshelhet á 6 dagar med teman som bland annat pedagogisk dokumentation, digitala verktyg samt språk och interaktion.

Genomförande/ansvarig

Fortbildningen ordnas på uppdrag av Utbildningsbyrån och organiseras av Högskolan på Åland i samarbete med CLL

Nuläge

Fortbildningspaketet är avslutat. Nytt fortbildningspaket riktad till personal som arbetar också med de yngre barnen planeras inom en del av de områden som paketet omfattade. Se planerade insatser.

Kick-off

Utbildnings- och kulturavdelningen har under flera år ordnat en Kick-off vid skolstart för skolorna på Åland. Under hösten 2019, 2020 och 2021 kommer fokus att ligga på information kring nya områden i den nya läroplanen för grundskolan och upplägget för dagen kommer att stöda samarbetet mellan lärare genom att skapa utrymme för ämnesvisa gruppdiskussioner efter gemensamma föreläsningar.

Åtgärd

Kickoff ordnas enligt följande:

- Augusti 2019 – Utmanande undervisning och att synliggöra lärandet
- Augusti 2020 - Läroplanens allmänna del, innehåll och tolkning samt fokus på mångsidig bedömning och språkutvecklande arbetssätt
- Augusti 2021 – Specialpedagogisk föreläsning

Genomförare/ansvarig

Utbildnings- och kulturavdelningen tillsammans med experter/konsulter/föreläsare

Nuläge

Kick-off planeras även framöver vid terminsstart.

Elev/barnsyn, syn på lärande och positiv psykologi

I lag och läroplan formuleras en elev-och barnsyn där eleven är aktiv och delaktig i en trygg lärmiljö där man stöder elevens mående både psykiskt och fysiskt välmående. Positiv pedagogik handlar om hur man kan anpassa den positiva psykologin för att användas inom utbildning.

Åtgärd

Utbildnings- och kulturavdelningen stödjer genom delfinansiering fortbildningshelheten "Styrka, glädje, medkänsla" som Folkhälsan lanserat och som har nått goda resultat med i riket.

Genomförare/ansvarig

Öppna högskolan i samarbete med Folkhälsan

Nuläge

Fortbildningsenheten pågår fortfarande, med kurser riktade både till grundskola och barnomsorg. Planeras att fortsätta fram till och med 2024 med fortsättningskursen "Välbefinnande som ledord" och vid behov också grundkursen "Styrka, glädje och medkänsla".

Barns delaktighet

I lag och läroplan betonas att barn har rätt att vara delaktiga i frågor som berör dem. Barn ska få lära sig om sina rättigheter och ska ha en möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. I syfte att stöda barnomsorgens personal i arbetet med att göra barn delaktig ordnas en workshop. Workshopen ordnas i samarbete med Rädda Barnen och Barnombudsmannen och till workshopen tas konkret material fram för att underlätta arbetet.

Åtgärd

Utbildnings- och kulturavdelningen ordnar i samarbete med Rädda barnen och Barnombudsmannen en workshop med konkret material som berör barns delaktighet.

Genomförare/ansvarig

Utbildningsbyrån i samarbete med Rädda barnen och Barnombudsmannen

Nuläge

Workshopen hålls under hösten 2021.

Träffar för ledare inom barnomsorgen

Utbildningscheferna och daghemsföreståndarna är nyckelpersoner i all utveckling och kommer även att vara det i implementeringsprocessen av läroplanerna och lagen. De behöver leda förändringsarbetet både i samarbete med varandra och de egna verksamheterna. Utbildningscheferna och daghemsföreståndarna behöver därför få tillräcklig information om både lagens och läroplanens intentioner men också få stöd i olika tolkningar av texterna samt hur intentionerna ska förverkligas. Utbildningscheferna får den övergripande informationen och ansvarar över att daghemsföreståndarna får uppdaterad information samt har möjlighet att inkomma med synpunkter och frågor så att informationsflödet mellan UKA, utbildningscheferna och daghemsföreståndarna sker smidigt och ändamålsenligt.

Åtgärd

Utbildningsbyrån kallar till träffar utbildningscheferna kontinuerligt under läsåret för att delge information om läroplan och lag och för att diskutera olika teman och aktuella delar av implementeringen.

Genomförare/ansvarig

Tjänstemän på Utbildningsbyrån

Nuläge

Träffarna har ordnats under höstterminen 2021 och kommer att fortgå löpande.

Planerade fortbildningsinsatser

Fortbildning daghemsföreståndare

Fortbildningen är en satsning på att utbilda daghemsföreståndarna på Åland i att leda förändring. Detta görs för att ge daghemsföreståndarna de färdigheter som behövs för att leda ett förändringsarbete och ska mynna ut i en implementeringsplan för alla enheter. Målsättningen är att stöda och stärka daghemsföreståndarna i det pågående förändringsarbetet och implementeringen av den nya läroplanen för barnomsorgen på Åland. Deltagarna får verktyg och modeller för att leda och utveckla nya strukturer för verksamheten samt för att leda en lärande gemenskap och en hållbar verksamhetskultur.

Kort beskrivning av fortbildningsenheten:

- Utbildning sker under 2022, sex heldagar

- Fortbildningen erbjuds alla daghemsföreståndare på Åland
- Fortbildningen behandlar bland annat följande innehåll:
  - Vision och strategisk planering
  - Att leda och utveckla en hållbar verksamhetskultur och en lärande organisation
  - Att leda och organisera nya strukturer för verksamheten
- Arbetssätt:
  - Fortbildningen genomförs som processutbildning med utrymme för att ta upp innehåll utifrån deltagarnas önskemål.
  - Kollegialt lärande och möjlighet till handledning
  - Deltagarna jobbar fram en konkret plan och en strategi för implementeringen av läroplanens innehåll på den egna enheten.

Åtgärder

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten Att leda förändring från CLL.

Genomförande/ansvarig

Landskapsregeringen finansierar fortbildningshelheten och kommunerna förutsätts frigöra tid för daghemsföreståndarna för att delta samt bekosta eventuella vikariekostnader som uppstår.

Fortbildning daghemspersonal - Läropussel Åland

I arbetet med den nya läroplanen för barnomsorgen och implementeringen av den framkommer ett behov av fortbildning för daghemspersonalen. Målsättningen för fortbildningshelheten är att utbilda och stöda daghemspersonal i implementeringen av lärområden enligt den nya läroplanen inom barnomsorg på Åland.Handledning i arbetslag möjliggör för personalen att få en fördjupad förståelse för och framför allt praktisk förankring till läroplanen, vilket ger en bra grund för en lyckad implementeringen av läroplanen inom barnomsorgen. Då ett arbetslag på varje enhet ges möjlighet till deltagande förbättras utsikterna för en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdig barnomsorg för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Utbildning sker under 2023, sex heldagar
- Från varje daghem deltar 2 personer
- Fortbildningen behandlar bland annat följande innehåll:
  - Verktyg för pedagogisk planering och dokumentation
  - Främjande av barns delaktighet
  - Inspiration inom teman såsom språkutvecklande arbetssätt, digital dokumentation och stöd för utveckling och lärande.
- Arbetssätt:

- Fortbildningen genomförs som processutbildning med utrymme för att ta upp innehåll utifrån deltagarnas önskemål.
- Kollegialt lärande och möjlighet till handledning
- Deltagarna jobbar aktivt med ett eget utvecklingsarbete och mångsidig implementering av lärområden i den egna verksamheten.
- Deltagarna får redskap för uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten och en plan för kunskapsspridning diskuteras.

Åtgärder

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten Läropussel Åland

Genomförande/ansvarig

Landskapsregeringen finansierar fortbildningshelheten och kommunerna förutsätts frigöra tid för daghemspersonal att delta samt tillräckligt med tid för att arbeta med fortbildningens innehåll samt bekosta eventuella vikariekostnader som uppstår.

Utifrån behov och hur väl utbildningen fyller sitt syfte finns planer på att fortsätta Läropussel Åland 2.0 under 2024 för att möjliggöra för fler arbetslag/personer att delta i fortbildningen kring läroplanen.

Pedagogisk dokumentation

En viktig förändring i styrdokumentet är att pedagogisk dokumentation införs som arbetsmetod. Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla barnomsorgens verksamhet. Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga verksamheten utgående från barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetsätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov. För att personalen ska få en fördjupad förståelse för arbetsmetoden och framför allt praktisk förankring, behövs en fortbildningsinsats. Att ge möjlighet till deltagande från varje enhet ger förbättrade utsikter till en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdig barnomsorg för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll:
  - Pedagogisk dokumentation och systematiskt utvecklingsarbete i barnomsorgen.
  - Hur kan vi använda oss av pedagogisk dokumentation i syfte att utvärdera och utveckla verksamheten i barnomsorgen.

- Hur kan pedagogisk dokumentation bli en motor istället för ett också? Vad krävs det av dig som personal och vad säger forskning om pedagogisk dokumentation?
- Genomförs under år 2022
- Plats för en deltagare från varje daghemsenhet

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i pedagogisk dokumentation

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Digitala verktyg

I styrdokumenterna betonas vikten av en digital kompetens och digital kompetens innebär att på ett säkert, kritiskt och ansvarsfullt sätt kunna och vilja använda digital teknik för lärande och deltagande i samhällslivet. Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Digital kompetens efterfrågas i allt högre grad i samhället. Därför är grunder i digital kompetens viktiga för att ge barnen en jämlik utgångspunkt för deltagande i vidare utbildning och i förlängningen det livslånga lärandet. Digital dokumentation är också en del av den pedagogiska dokumentationen. För att personalen ska få en fördjupad förståelse för och framför allt praktisk förankring, inom digitala verktyg och digital kompetens behövs en fortbildningsinsats. Att ge möjlighet till deltagande från varje enhet ger förbättrade utsikter till en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdig barnomsorg för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll:
  - När, hur och varför kan de digitala verktygen skapa ett mervärde i lärandet?
  - Digitala verktyg som hjälpmedel för att öka barns delaktighet i den pedagogiska dokumentationen.
  - Hur olika digitala verktyg kan vara hjälpmedel som stöder den pedagogiska dokumentationen och arbetet i barngrupp och hur de kan hjälpa personalen att tillrättalägga verksamheten ändamålsenligt.
  - Analog programmering
- Genomförs under år 2022
- Plats för en deltagare från varje daghemsenhet

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i digitala verktyg

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Språkutvecklande arbetssätt

En viktig förändring i styrdokumentet är att ett språkutvecklande arbetssätt betonas. Ett språkutvecklande arbetssätt stöder lärande för personer med annat modersmål än svenska men gynnar även alla övriga barn och elever att utveckla förståelse för fenomen och begrepp. Forskning visar att kommunikativ verksamhet där man fokuserar på språkets roll också i vardagssituationer är gynnsam för alla elever och högst nödvändig för flerspråkiga elever. Det finns olika metoder och modeller för hur man kan arbeta rent konkret med men en metod i sig är aldrig tillräcklig. Det krävs att man som lärare har ett bredare, didaktiskt perspektiv på arbetssätt och för att uppnå det krävs fortbildning.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll
  - Språk och interaktion genom lärandelekar, utvecklande samtal och dialogisk läsning.
  - Språkutvecklande arbetssätt för yngre barn
  - Fortbildning i språklig medvetenhet genom systematisk träning i fonologisk medvetenhet.
- Utbildning ordnas under 2023
- Plats för en deltagare från varje daghemsenhet

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i språkutvecklande arbetssätt

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Stöd för utveckling och lärande

I styrdokumentet betonas vikten av en tillgänglig verksamhet och vikten av tidiga insatser för barn i behov av stöd. Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Barnomsorgen ska bereda gynnsamma förutsättningar för barnets allsidiga utveckling genom att på olika sätt arbeta förebyggande och genom att erbjuda olika stödåtgärder. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. För att personalen ska få en fördjupad förståelse för och framför allt praktisk förankring, inom hur

man kan stötta varje barns utveckling behövs en fortbildningsinsats. Fortbildningsinsatsen fokuserar på hur personalen kan anpassa och individualisera arbetet i verksamheten så att varje barn bemöts på det sätt som bäst gynnar hans lärande och utveckling inom ramen för det allmänpedagogiska stödet. Att ge möjlighet till deltagande från varje enhet ger förbättrade utsikter till en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdig barnomsorg för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll:
  - Hur kan personalen i verksamheten anpassa och individualisera arbetet i verksamheten så att varje barn bemöts på det sätt som bäst gynnar hans lärande och utveckling
  - Hur ges barnet lämpliga utmaningar och erfarenheter av att lyckas och möjlighet att utvecklas och lära sig utgående från sina egna styrkor.
  - Hur kan man som personal identifiera barn i behov av stöd?
- Genomförs under år 2024
- Plats för en deltagare från varje daghemsenhet

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i stöd för utveckling och lärande

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Fritidshemspedagogik

I styrdokumentet får fritidshemmet ett tydligare uppdrag med egna arbetsområden. Fritidshemmen ska, som en del av barnomsorgens verksamhet, genom god omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet vara ett stöd för vårdnadshavarna i deras ansvar för barnets fostran. Verksamheten har en speciell karaktär, eftersom den grundar sig på frivillighet och sker under barnens fritid. Verksamheten i fritidshemmet grundskolan genom att lärandet i högre grad är vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgår från barnens behov, intressen och initiativ. Det skiljer sig från daghemmets och grundskolans uppdrag och därför behöver personal inom fritidshem få riktad fortbildning i sitt uppdrag. Att ge möjlighet till deltagande från varje enhet ger förbättrade utsikter till en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdiga fritidshem för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll:

- Hur kan personalen i fritidshemmet planera sin verksamhet så att den blir ett stöd i vårdnadshavarnas ansvar för barnets fostran?
- Hur organiserar och planerar man för ändamålsenliga lärmiljöer inomhus och utomhus? Där elevernas intressen, initiativ och kreativitet är utgångspunkten. anpassa och individualiserar arbetet i verksamheten så att varje barn bemöts på det sätt som bäst gynnar hens lärande och utveckling
- Hur arbetar fritidshemmet med barnens inflytande och delaktighet.
- Hur kan man inom fritidshemmet arbeta med läroplanens arbetsområden?
- Genomförs under år 2022

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i fritidshemspedagogik

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Matematisk tänkande, utforskande och hållbarhet

Barnomsorgen har som uppdrag att ge barnet möjlighet att utforska, strukturera och förstå sin omgivning. Barnet uppmuntras att röra sig i naturen och närmiljön. Verksamheten ska bidra till att utveckla barnens intresse för och kunskaper om natur, teknik, matematik och närmiljön genom att ge dem möjligheter att utforska, ställa frågor kring och samtala om företeelser och samband i omvärlden. Fortbildningsinsatsen fokuserar på hur personalen kan anpassa och individualisera arbetet i verksamheten för att möta uppdraget. Att ge möjlighet till deltagande från varje enhet ger förbättrade utsikter till en likvärdig implementeringsprocess och i förlängningen likvärdig barnomsorg för alla barn på Åland.

Kort beskrivning av fortbildningshelheten:

- Innehåll
  - Lek, berättelse och rörelse som stöd för att träna tidsuppfattning, mätning, geometri, matematiska relationer.
  - Hur området kopplas till barnets språkutveckling
  - Hur väcka och stärka barnets intresse för natur och hållbarhet?
  - Hur kan vi låta barn undersöka upptäcka och pröva.
- Utbildning ordnas under 2025
- Plats för en deltagare från varje daghemsenheter

Åtgärd

- Utbildnings- och kulturavdelningen finansierar fortbildningshelheten i språkutvecklande arbetssätt

Genomförande/ansvarig

Öppna högskolan ordnar fortbildning på uppdrag av Utbildningsbyrån.

Ospecificerade insatser

Utöver de planerade insatserna så kommer implementeringen av den nya läroplanen och lagen att kräva punktinsatser utgående från behov som uppstår under implementeringsprocessen. I inledningsskedet av implementeringen är det svårt att avgöra var behoven kommer att uppstå och hur de bäst möts. Det kan även handla om mindre områden som kan vara mer ämnes- eller verksamhetsspecifika. Områden som kommer att behöva någon slags implementering listas nedan, men utöver dessa kommer även områden man inte kunnat förutspå att dyka upp. Därför är det viktigt att implementeringsplanen utvärderas och uppdateras under processens gång.

Områden som kommer att behöva insatser:

- Lärmiljöer
- Nyckelkompetenser
- Stöd för barn med annat modersmål än svenska

Åtgärd

- Möjliga åtgärder är att Utbildnings- och kulturavdelningen ordnar fortbildningstillfälle eller är tillfällen av mer praktisk karaktär såsom workshops eller diskussionstillfällen och föreläsningar/fortbildning med utomstående experter.

Lagen

Den nya landskapslagen för barnomsorg och grundskola är en omfattande lag som innehåller flera reformer. Vissa områden kommer behöva åtgärder för att implementeras medan andra områden kommer att bli synliga under processens gång.

Delar som kan identifieras som resurskrävande:

- Barnhälsan
- Trygg lärmiljö
- Övergång barnomsorg- grundskola

Åtgärd

- En möjlig åtgärd är att Utbildnings- och kulturavdelningen ordnar fortbildningstillfälle i lagstiftningen. Andra möjliga åtgärder är tillfällen av mer

praktisk karaktär såsom workshops eller diskussionstillfällen och föreläsare med utomstående experter.

Marknadsföringsinsatser

Digitalisering av läroplanen

För att den nya läroplanen ska bli ett levande verktyg för lärare och finnas tillgänglig för allmänheten så är det nödvändigt att den finnas i digital form. Barnomsorgens läroplan planeras att finnas på hemsidan laroplan.ax där redan grundskolans läroplan finns.

Åtgärder

- Läroplanen införs i ett digitalt system och hålls sedan uppdaterad.

Genomförande/ansvar

Tjänstemän på Utbildningsbyrån utreder saken och överför materialet i samarbete med experter.

Informationsmaterial

För att kunna sprida en kunskap och förståelse för reformen som det åländska utbildningssystemet kommer att genomgå så behöver ett lättillgängligt material tas fram. Materialet ska fungera som ett verktyg för att sprida information och medvetenhet till både personal inom skola och barnomsorg men även till övriga personer i samhället. Material sammanfaller med grundskolans redan framtagna material för att bilda en helhet kring det livslånga lärandet.

➤ Åtgärder

Ta fram ett material med broschyr och film om utbildningssystemet på Åland där den nya lagen och läroplanens huvudsyfte belyses på ett lättillgängligt sätt.

- Ta fram illustrationer/bilder tillhörande barnomsorgens läroplan.
- Ta fram folder kring nyckelkompetenserna inom barnomsorgen

Genomförande och ansvar

Ansvarig är Utbildnings- och kulturavdelningen i samarbete med reklambyrå

Resurser

Implementeringen av den nya för barnomsorg och lagen för barnomsorg och grundskola är en process där flera aktörer kommer att medverka och beröras.

Ansvarsfördelning

Utbildnings- och kulturavdelningen är ytterst ansvarig för att planera driva och koordinera insatser som stöder implementeringen.

På kommunalnivå ansvarar chefer och ansvarig nämnd för att möjliggöra implementeringsprocessen på enheterna i kommunen. Utbildningschefen skall leda implementeringsprocessen i samverkan med utbildningsbyrån.

På daghemsnivå är det föreståndare som tillses att lag och läroplaner implementeras i verksamheten. Det görs bland annat genom att möjliggöra för personalen att delta i olika insatser och se till att de nya styrdokumenterna diskuteras, problematiseras och konkretiseras i personalens dagliga arbete. Utbildningscheferna erbjuds regelbundna träffar med utbildnings- och kulturavdelningen för att diskutera och bli informerade om olika teman och skrivningar i både lag och läroplan.

Kostnader

Den totala kostnaden för utbildnings- och kulturavdelningens del för planerade insatser för implementeringen av lagen och läroplanen är beräknade till 310 800 euro. För kommunernas del kommer implementeringsprocessen innebära kostnader för vikarier samt eventuella andra kostnader i samband med lärarnas deltagande i olika typer av insatser, som informationstillfällen, fortbildningar och workshops.

Utbildnings- och kulturavdelningens beräknade kostnader för implementeringen:

Planerade insatser	År 2021	År 2022	år 2023	År 2024	År 2025	Totalt	Kommuninsatser
Marknadsföringsinsatser		15 000	15 000			30 000	
Positiv psykologi		10 000	10 000	10 000		30 000	Ev. vikariekostnader

Att leda förändring	6350	25 350				31 700	Ev. vikariekostnader
Läropussel Åland	12 100		49 000 + 13 000	50 000		124 100	Ev. vikariekostnader
Pedagogisk dokumentation		7500				7500	Ev. vikariekostnader
Digitala verktyg		7500				7500	Ev. vikariekostnader
Stöd för utveckling och lärande				10 000		10 000	Ev. vikariekostnader
Språkutvecklande arbetsätt			10 000			10 000	Ev. vikariekostnader
Ospecificerade insatser		10 000	15 000	15 000	5000	45 000	Ev. vikariekostnader
Fritidshems-pedagogik		5000				5 000	Ev. vikariekostnader
Matematisk tänkande och utforskande					10 000	10 000	Ev. vikariekostnader
	18 450	80 350	112 000	85 000	15 000	310 800	

I denna beräkning ingår inte de insatser som redan är genomförda eller pågående och inkluderats i den tidigare implementeringsplanen. Till dessa hör: positiv psykologi, funktionella metoder, fortbildning i förskolepedagogik och utbildning för barnträdgårdslärare. De återkommande fortbildningarna som ordnats, bland annat Kick-off och Dialog, har också tagit upp teman som varit aktuella utifrån den förnyade lagstiftningen och läroplanernas teman.